

Prenumerantärenden

www.intra.info.se

Eller ta kontakt med
Intra/Kaktusvägen 38
125 55 ÄLVSJÖ
e-post: intra@swipnet.se
Fax 08-97 11 04
Tel 08-647 87 90

Redaktion

Karl Grunewald
Redaktör, ansvarig utgivare
Vesslevägen 12
131 50 SALTSJÖ-DUVNÄS
Tel o fax 08-716 34 33
e-post: karl.grunewald@swipnet.se

Hans Hallerfors
Redaktör, layout
Ljusnevägen 47
128 48 BAGARMOSEN
Tel 08-647 87 90
e-post: hans.hallerfors@telia.com

Roger Blomqvist
Kaktusvägen 38
125 55 ÄLVSJÖ

Prenumeration

INTRA är en prenumeranttidsskrift som utkommer med fyra nummer per år. Prenumerationen gäller för fyra nummer när än du börjar. Betala på PlusGiro: 636 55 62 - 5 eller bankgiro: 5308 - 1485. Prenumerationspris: 320 kr.

Norge: Betala 300 Nkr på postgiro 0806-1900927.

Finland: Betala 35 Euro på postgiro 800011-70844089.

Organisationsnummer:
814000-8890.

Tryck: Sjuhäradsbygdens tryckeri
ISSN 1102-4143

INTRA är befriad från moms.

INTRA ges ut av Stiftelsen Utvecklingsstörda i Fokus vars ändamål är att verka för ökad information om resultatet av forskning, metodutveckling och samhällets insatser beträffande personer med utvecklingsstörning och andra med närliggande problematik.

Ledamöter: Roger Blomqvist, Fredrik Grunewald, Karl Grunewald, Hans Hallerfors, Bror Tronbacke, Iren Åhlund.

Suppleanter: Maria Hedenvind, Lotta Löfgren Mårtensson, Märten Söder, Magnus Tideman, Lennart Jönsson.

**Besök Intras hemsida:
www.intra.info.se**

**Fortsatt uppåt
för riskkapitalbolagen**

Kent Werne fortsätter sin granskning av de stora firmornas vinster inom LSS-verksamheten.

Hösten 2010 avslöjade Intra att LSS-verksamheterna blivit "big business" – att riskkapitalbolag köpt omsorgsbolag och slussade vinsterna till skatteparadis. Vi bad frilansjournalisten Kent Werne göra en ny granskning – och kan nu visa att de sex riskkapitalägda koncernerna har växt med 60 procent på två år, att de tillsammans gjorde över en halv miljard i vinst på LSS-verksamheterna 2011 och att man bara återinvesterar en bråkdel av överskottet. Resten används till nya uppköp och läggs undan till ägarna.

Riskkapitalbolagen expanderar

Av Kent Werne

Vid Brunnsviken i Stockholm, strax norr om Haga slott, ligger en pampig regementsbyggnad "uppförd under H.M.K Gustav V:s regering", som det står på fasaden. Regimentet är visserligen nerlagt sedan länge, men de nyrenoverade kasernerna fungerar som business center, och uniformerna har ersatts av kostymer och dräkter.

Här har omsorgskoncernen Frösunda sitt huvudkontor. Eller ska man se det som det brittiska riskkapitalbolaget HgCapitals Sverigekontor?

Från högkvarteret styrs 43 gruppboenden (enl LSS), 28 assistanskontor, 27 dagliga verksamheter, 16 HVB-hem och 4 äldreboenden. Och hit strömmar en hel del intäkter. Det rör sig om ett nav på en marknad där personlig assistans tycks vara det som ger mest klirr i kassan. På 15 år har Försäkringskassans utgifter i form av assistansersättning ökat med 500 procent till 24,3 miljarder (2011), och under samma tid har de privata företagens andel av marknaden växt från 25 till 45 procent.

– Det är en ren guldgruva för företag som letar stora vinster, och det finns inga risker, säger Tomas Agdalen på Inspektionen för socialförsäkringen, som utrett de ökade assistanskostnaderna.

70 % ägs av riskkapital

Även LSS-boenden och daglig verksamhet drivs allt mer i privat regi. Enligt Socialstyrelsen har privata aktörer skurit åt sig ungefär en fjärdedel av den totala kakan. Det allra mesta kontrolleras av vinstintressen, och 70 procent av de privatdrivna gruppboendena har något av fem riskkapitalbolagsägda koncerners namn på dörren: Carema, Attendo, Humana, Solhagagruppen och Frösunda.

Om ett företag kan få växtvärk ligger Frösunda i farozonen. Man har gått från en omsättning på lite över 1 miljard år 2008 till nästan 2,5 år 2011. Därigenom har man etablerat sig som en av de största inom den privatiserade välfärden. Enligt den senaste årsredovisningen landade vinsten, räknat som rörelseresultatet innan goodwillnedskrivningar (se ruta sid 28) på hela 121 miljoner 2011. Man tjänade ungefär 58 000 kronor på var och en av sina 2100 "kunder".

Alla är vi dock små och olönsamma i början. För så-
där två decennier sedan, när välfärden nästan uteslu-

tande drevs offentligt, var Frösunda ett litet företag grundat av entreprenören Karsten Inde. Fokus låg inledningsvis på rehabilitering, men när LSS-lagen klubbades av riksdagen 1994 satsade man på personlig assistans till personer med funktionsnedsättning, och då föddes Frösunda LSS.

Därefter växte man stadigt och adderade fler och fler kunder, samtidigt som riksdagen trissade upp schablonersättningen. I början av 2000-talet kunde Karsten Inde slutligen sälja Frösunda till Praktiker-tjänst, där det slogs ihop med ett par andra företag 2004.

Riskkapitalbolagen gör entré

Tre år senare, 2007, inleddes ett nytt kapitel, då Praktikertjänst sålde Frösunda till det danska riskkapitalbolaget Polaris Equity. Reavinsten blev 400 miljoner.

Riskkapitalbolag, eller "buy out" som fenomenet kallas i finansbranschen, köper och säljer etablerade företag med en kombination av pengar från institutionella investerare (pensionsfonder, försäkringsbolag etcetera) och stora banklån.

Efter uppköpet går riskkapitalbolaget in för att effektivisera verksamheten och letar dessutom upp mindre företag att infoga i bygget, vilket ökar omsättningen och värdet. Hela tiden med siktet inställt på det som kallas "exit", det vill säga en försäljning, vilket brukar inträffa efter cirka tre till åtta år.

– Man ska kunna sälja det för mer än man köpt det för, det är hela tanken, säger Per Strömberg, professor i finansiell ekonomi på Handelshögskolan och expert på riskkapitalbolag.

Och man gör inte vilka affärer som helst. I Inspektionen för Socialförsäkringens rapport *Assistansmarknaden* (2012) skriver man att riskkapitalbolag som sysslar med buy out fokuserar på "mogna företag, med befintliga vinster, kunder och omsättning", vilket väl bekräftas av den beskrivning Humanas ägare gör av sin affärsidé på hemsidan: "Argan Capital strävar efter att skapa förstklassig avkastning till sina investerare genom ett noggrant urval av marknadsledande företag som uppvisar mycket kompetenta ledningsgrupper och beprövade affärsmodeller, robusta och försvarbara resultat och kassaflöden, hållbara konkurrensfördelar samt potential för värdeökning."

Idealisk bransch

I mitten av 00-talet letade bolagen efter nya objekt att lägga vantarna på, och fann den skattefinansierade välfärden. Per Strömberg beskriver välfärdstjänster som en smått idealisk riskkapitalbransch med små risker och "förutsägbara intäkter".

– Man såg bolag som hade potential för värdeökning. Det fanns effektiviseringsmöjligheter, och marknaderna var relativt fragmentiserade. Det handlar dessutom om sektorer som antas fortsätta växa.

Eller som Caremas moderbolag Ambea skriver i sin årsredovisning: "Omsorgstjänster behövs alltid, oavsett ekonomins hälsotillstånd."

2005 köptes marknadsledande Carema och Attendo upp av de brittiska riskkapitalbolagen 3i och Bridgepoint; och med på köpet följde en serie gruppboenden.

Samma år gav sig det Wallenberganknutna riskkapitalbolaget EQT in i välfärden genom att köpa upp och slå ihop en rad mindre företag till Aleris. Och 2006 sålde Bridgepoint Attendo till det svenskägda riskkapitalbolaget IK Investment Partners, som enligt uppgift erbjöd en rejäl köpesumma.

Egentligen stod också riskkapitalets insteg i LSS-verksamheterna skrivet i stjärnorna. En i grunden revolutionerande rättighetslagstiftning hade nämligen fått en lika revolutionerande bieffekt. På ett decennium hade en lukrativ marknad skapats.

Lite i skymundan av sjukvården och äldreomsorgen hade till exempel personlig assistans förvandlats till den mest privatiserade välfärdssektorn av alla. Här fanns alltså en del att göra för den som hade ambitionen och vinstintresset.

Efter lite kalkylerande och några samtal med folk i svängen stod det klart att man upptäckt ett nytt Klondyke – en relativt jungfrulig mark dit pionjärerna visat vägen och där man nu kunde köpa upp marken och inleda exploateringen.

När Polaris tog över Frösunda 2007 öppnades slusarna. Samma år köptes Solhaga by och Bellstasund upp av Valedo och slogs ihop till Solhagagruppen. 2008 sålde Michael Fahlander och Ibrahim Kadra sitt framgångsrika Assistansia till brittiska Argan Capital, som snabbt slukade en rad mindre företag och bildade jätten Humana. Och ungefär samtidigt sålde

Karsten Inde aktiemajoriteten i sitt andra livsprojekt – assistansföretaget Olivia – till Procuritas.

Så var ruljangsen igång – med förvärv, tillväxt och lönsamhetstänk. Mindre konkurrenter svaldes och marknaden "konsoliderades". Några gjorde sin "exit" snabbare än väntat eftersom andra riskkapitalbolag bultade på dörren. 2010 sålde 3i Orkidén och resten av Carema till svensk-tyska Triton. Samma år gjorde sig Valedo av med Solhagagruppen. Ny ägare blev brittiska Bridgepoint, som tidigare ägt Attendo Care. Och i maj 2010 sålde Polaris hela Frösundakoncernen till brittiska HgCapital, för drygt 1,3 miljarder.

Fortsatt expansion

Hösten 2010 uppmärksammade Intra riskkapitalbolagens insteg i LSS-verksamheterna och avslöjade hur mycket pengar deras "portföljbolag" slussade runt. 2009 landade de sex riskkapitalbolagsägda koncernernas omsättning – det vill säga intäkterna från stat och kommuner – på 4,9 miljarder. Tillsammans gjorde de sex största ett rörelseresultat på 343 miljoner på LSS och personlig assistans 2009.

En ny granskning av koncernernas årsredovisningar visar att de sex största växt snabbt med riskkapitalbolagen vid spakarna. 2011 fick man sammanlagt 7,8 miljarder för att driva LSS-verksamhet och assistans. En ökning med nästan 60 procent på två år.

Offensiv marknadsföring

Störst var Humana, som omsatte 2,3 miljarder på LSS-området och 2,5 om man räknar in övriga verksamheter. Man har växt genom vad det mindre assistansbolaget Vivida beskriver som "offensiv marknadsföring och ett flertal köp av assistansbolag". 2011 anordnade Humana assistans åt 1800 personer – en tiondel av alla berättigade. Man har också tagit över driften av en rad gruppboenden, börjat med hemtjänst och gett sig in på "nya affärsområden", genom att köpa upp Baggium Vård & Behandling i Göteborg.

Hack i häl på Humana är Frösunda, med en något lägre omsättning. Tillsammans är de båda ungefär lika stora som de övriga 13 bland de 15 främsta.

Marknadsledarna skuggas av det snabbt växande Olivia. 2008, strax efter Procuritas uppköp, så dåvarande VD:n Karsten Inde till Assistansskoll att "målet är

Så har Kent Werne räknat:

Alla uppgifter om koncernernas omsättning, vinst, räntekostnader, investeringar och skatt kommer från koncernredovisningar som hämtats från Bolagsverket. De har när så varit nödvändigt kompletterats med årsredovisningar för dotterbolag.

Koncernerna driver ofta annan verksamhet än LSS och personlig assistans. Detta har räknats bort i statistiken som presenteras i granskningen, förutom i de inledande uppgifterna om Frösunda.

Vad gäller vinsten har jag tittat på rörelseresultatet före goodwillnedskrivningar, vilket är det som blir över när kostnaderna för verksamheten och avskrivningar på investeringar (i verksamheten) dragits av från de årliga intäkterna.

I en del andra publicerade beräkningar har goodwillnedskrivningar räknats med, vilket gett en missvisande bild av den verkliga lönsamheten. Per Strömberg, professor i finansiell ekonomi förklarar vad goodwill är i detta sammanhang:

– Det kommer från förvärv man gjort till ett högre pris än bokvärdet. Det är en kostnad i dina böcker, men påverkar inte kassaflödet negativt.

Med andra ord: När koncernerna köper upp ett företag betalar de ofta mer än vad det är värt om man ser till kapital och lösöre. Priset baseras på förväntningar om framtida intäkter och vinster. Detta överpris är inte avdragsgillt och påverkar inte det beskattningsbara resultatet. Men koncernerna skriver ner detta övervärde varje år, i takt med att pengarna rullar in. Frösunda gjorde till exempel goodwillnedskrivningar på 113 miljoner 2011. En korrekt bild av lönsamheten kräver att man ignorerar detta.

att företaget Olivia Holding inom tre, fyra år ska äga företag i vårdsektorn som tillsammans har 1,5 miljarder i omsättning, en femdubbling mot idag alltså”. 2011 var målet nästan nått, med en omsättning på 1,43 miljarder, varav 1,28 miljarder på assistans och LSS-området.

Carema Orkidén och Attendo LSS, som har var sin större vårdkoncern i ryggen och som främst driver gruppboende, har också blivit större efter en rad vunna kontrakt och uppköp. Minst av de riskkapitalbolagsägda koncernerna var Solhagagruppen, som ändå växte med nästan 40 procent.

Humana skriver i sin årsredovisning att ”koncernen fortsätter sin tillväxtstrategi dels genom ytterligare förvärv av bolag och dels genom kraftfulla satsningar på organisk tillväxt”. Ungefär så skriver alla koncerner och fram till i höstas var alla optimistiska.

Debatten har skapat risk

Men den senaste tidens debatt om riskkapitalbolagen och vinsterna i välfärden – som fick syre av Caremaskandalen – har förändrat bilden. Carema Orkidén konstaterar i årsredovisningen att bolagets tillväxtpotentialer ”påverkas av opinionen och politikernas syn på privat drift”. Efter den negativa publiciteten och ”den efterföljande debatten om privat omsorg generellt är riskerna mer svårbedömda än tidigare”, konstaterar man.

Den största reella risken återfinns sannolikt i LO:s och Vänsterpartiets förslag till en omreglering av den skattefinansierade väl-

färden, där tanken är att vinstdrivande aktiebolag ska ersättas med så kallade SVB-bolag eller (i LO:s fall) samhällsbolag, där avkastningen och värdeöverföringen begränsas sig till statslåneräntan plus 1 procent.

– Vi kommer knappast få se några riskkapitalbolag i de här verksamheterna om det blir verklighet, säger Per Strömberg.

Vinsten – det som blir över

Det är mycket som står på spel när politikererna nu ska ta ställning till frågan om vinsternas och riskkapitalbolagens vara eller inte vara inom välfärden.

Intras granskning visar att de sex stora riskkapitalägda koncernerna gjorde en sammanlagd vinst på 565 miljoner i LSS-verksamheterna 2011 – en ökning med 65 procent sedan 2009. Mest tjänade Humana: 180 miljoner 2011, jämfört med 135 två år tidigare.

Beror vinsten på ökad lönsamhet? Inte generellt. Den genomsnittliga vinstmarginalen låg 2011 på 7 procent, vilket var samma som 2009. Nyckeln var expansionen. Därigenom ökade omsättning och gav mer vinst i kronor och ören.

Vissa har dock pressat upp vinstmarginalen. De som sticker ut är framförallt Carema Orkidén och Attendo LSS, med 10 respektive 13 procent marginal.

Vinst är i praktiken ”det som blir över när produktionskostnaderna är betalda”, som Inspektionen för socialförsäkringen definierar det. En vinstmarginal på 7 procent innebär alltså att 93 procent av de pengar

2009					2011	
Bolag koncern	Omsättning LSS inklusive assistans (mkr)	Vinst (mkr)	Marginal	Huvud- ägare	Bolag koncern	
Humana	1693	135	8%	Argan Capital	Humana	
Frösunda LSS	1635	114	7%	HgCapital	Frösunda LSS	
Carema Orkidén	615	35	6%	Triton	Team Olivia	
Team Olivia	559	28	5%	Procuritas	Carema Orkidén	
Solhagagruppen	300	29	10%	Bridgepoint	Attendo LSS	
Särnmark Assistans	143	8	6%	Mikael Särnmark	Solhagagruppen	
Marcus Assistans	125	27	22%	Sabri Erdinc, Binyami Erdinc	Särnmark Assistans	
VH Assistans	125	7	6%	Veronica Hedenmark	Vivida assistans	
Passal Assistans	121	3	2%	Leufvén, Macherelle, Sjölander	VH Assistans	
Vivida assistans	103	4	4%	V7 Förvaltning	Din förlängda arm	
Enigma omsorg	100	15	15%	Michael Creutz	Enigma omsorg	
Din förlängda arm	96	10	10%	Peter Näslund	Passal Assistans	
A-assistans	95	6	6%	Leif Johansson	A-assistans	
Attendo LSS	75	2	3%	IK Investment partners	Marcus Assistans	
Misa AB	71	6	8%	Lennart Jönsson	Misa AB	

som koncernerna får av staten och kommunerna går till att bekosta den löpande verksamheten samt till avskrivningar för tidigare investeringar i verksamheten.

Hur lyckas de gå med vinst?

Företagen själva talar om effektiviseringar och "skal-fördelar", vilket ger lägre kostnader. Frågan är i så fall var den stora besparingen görs. Ett självklart svar är personalkostnaden eftersom den normalt utgör mellan 80 och 90 procent av de totala kostnaderna – beroende på vilken välfärdssektor man tittar på. LSS-insatserna, och i synnerhet personlig assistans, är väldigt personalintensiva verksamheter.

Det saknas undersökningar av skillnaden i personaltäthet mellan kommunala och privata LSS-boenden. Socialstyrelsens inventering av äldreomsorgen 2007 visade dock att personaltätheten var 10 procent lägre på privata äldreboenden än på kommunala. Privat sektor körde också oftare med timanställningar. Och man kan kanske gissa att förhållandet är ungefär detsamma inom LSS.

Man kan också erbjuda lägre löner och sämre anställningsvillkor. Och precis så är det, åtminstone om man ser till personlig assistans, som är mest genomlyst.

Tomas Agdalen på Inspektionen för Socialförsäkringen är inte förvånad över vinstmarginalerna i assistansbranschen. Det beror i huvudsak på hur ersättningsystemet ser ut, menar han.

– Timschablonen är konstruerad för att täcka kommunernas ökande kostnader, samtidigt som de privata aktörerna lyckas pressa sina kostnader.

Enligt ISF:s beräkningar gav schablonersättningen en marginal på 54 kronor i timmen för assistans-

företag 2012. Man kan därför säga att företagen överkompenseras. Och det beror till stor del på att kommunerna har ett "högre löneläge när det gäller grundlön och ersättning för arbete på obekvämt arbetstid", liksom "förmånligare ersättningar för jour". Såväl medellönen som lägsta lönen är generellt sämre bland vinstdrivande företag, visar siffror från Kommunal.

Lönerna skulle kunna öka avsevärt om inte lönsamhetskravet fanns. Om till exempel Humanas vinst på 180 miljoner hade gått till de 5000 anställda i form av bonus hade de fått drygt 27 000 var i bruttolön, alternativt en löneförhöjning med 2 250 kronor i månaden.

"Det är också känt att assistansföretag kan vara flexibla i sin personalpolitik", skriver Agdalen i rapporten. Något som också Britt-Marie Höglund, förhandlare på Kommunal, lyfter fram.

– Är du anställd av kommunen är du ofta tillsvidareanställd och har vanlig uppsägningstid som kommunen betalar. De större bolagen betalar bara i två veckor, och det blir förstås en viss skillnad i kostnad.

I sina jobbannonser skriver till exempel Humana som regel att man "tillämpar tidsbegränsad anställningsform" så länge uppdraget varar samt timanställning, och att det är "fast timlön enligt överenskommelse" som gäller.

Kent Werne är frilansjournalist med en rad böcker, reportage och avslöjande artiklar bakom sig. Läs mer på www.kentwerne.se

Inga samhällsvinster

I en studie av världsmarknaderna skriver konsultfirman Grant Thornton (2012): "Utan att välja sida i debatten kan vi ändå uttrycka en förståelse för lägre vinst som är emot vinster inom välfärdssektorn, för vad spelar det för roll ur ett samhällsperspektiv om det ändå är så att hela synergien tillfaller de privata aktörerna i form av vinst. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv har då inga tydliga vinster uppkommit i och med att den totala kostnaden är oförändrad (givet att kvaliteten är konstant)."

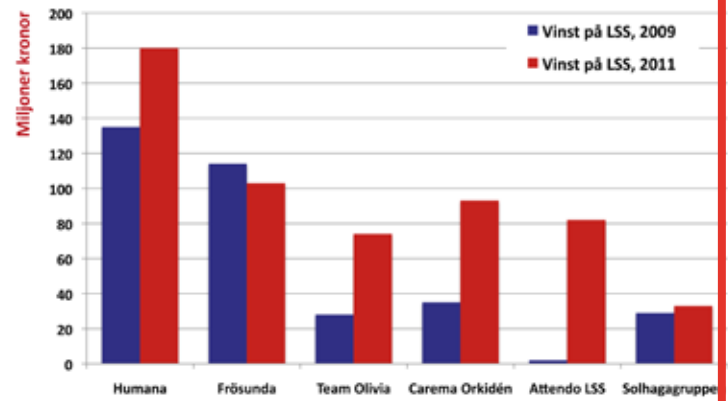
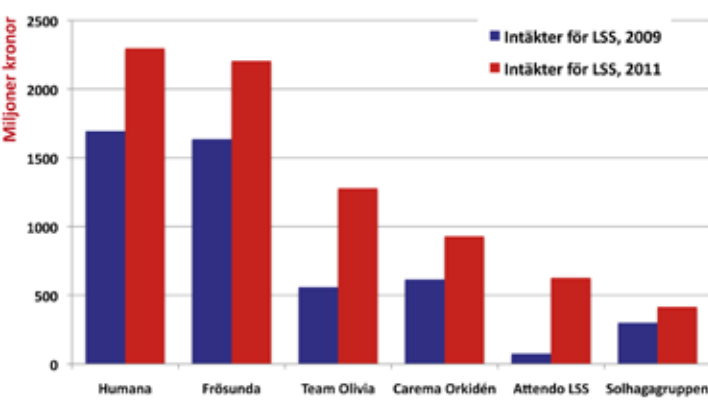
Ingen förbättrad kvalitet

Vinstmotsståndarna menar ofta att lönsamhetskraven går ut över kvaliteten, medan vinstförespråkare som *Dagens Samhälles* chefredaktör Mats Edman hävdar att det inte är så (DN 15/10 2012).

Bilden som forskarna ger är än så länge rätt grumlig. Den viktigaste slutsatsen i den omtalade SNS-rapporten *Konkurrensens konsekvenser* (2012) är att man inte kan dra några slutsatser på grund av dåligt underlag. Det går inte att säga säkert att privat omsorg är sämre, men inte heller att den är bättre. "Många kommuner följer idag inte upp hur vare sig kostnader eller kvalitet påverkas av konkurrensutsättningen", skriver forskaren Marta Szebehely. Att kvalitet inte är något "entydigt begrepp", som Szebehely uttrycker det, gör förstås inte saken enklare. Man kan i och för sig se personaltätheten som en viktig kvalitetsfaktor, men inte heller den är ju utredd när det kommer till LSS.

Omsättning LSS inklusive assistans (mkr)	Vinst (mkr)	Huvud- Marginal ägare	Huvud- ägare
2295	180	8%	Argan Capital
2204	103	5%	HgCapital
1279	74	6%	Procuritas
929	93	10%	Triton, KKR
627	82	13%	IK Investment partners
415	33	8%	Bridgepoint
243	12	5%	Mikael Särnmark
153	5	3%	V7 Förvaltning
187	-2	-1%	Veronica Hedenmark
144	15	10%	Peter Näslund
132	17	13%	Michael Creutz
133	0	0%	Leufvén, Macherelle, Sjölander
113	4	4%	Leif Johansson
102	16	16%	Sabri Erdinc, Binyami Erdinc
102	4	4%	Lennart Jönsson

De sex största bolagen, intäkter och vinst:

För säkrare svar behövs mer forskning och inspektion. Fram till dess svävar vi i osäkerhet om vinstintressets verkliga effekter inom omsorgen.

När privatiseringarna och konkurrensutsättningen inleddes på 90-talet talades det ofta om att det skulle leda till lägre kostnader för det offentliga. Så har det inte blivit, och en hel del tyder på att privatiseringarna rentav fungerat kostnadsdrivande. Återigen är personlig assistans det tydligaste exemplet. Där har kostnaderna formligen exploderat samtidigt som de vinstdrivande företagen ökat sin andel. Och det finns en koppling: ”I systemet finns starka incitament för företagen att få in flera timmar och brukare i verksamheten”, skriver Tomas Agdalen i IFS-rapporten.

– Jag tycker att vi har visat att det driver upp kostnaderna, säger han. Ju fler timmar man får in, desto mer vinst gör man. Volymen blir så värdefull.

Vart tar vinsten vägen?

I sin debattartikel i DN skrev Mats Edman att vinstmotståndarna byggde sina resonemang på ”falska premisser”, till exempel att företagen gör stora vinstuttag. Så är det inte, slog han fast. ”Riskkapitalägda bolag återinvesterar sina löpande överskott i verksamheten.”

En granskningen av de tre största koncernernas (Humana, Frösunda och Olivia) årsredovisningar 2009, 2010 och 2011 både bekräftar och motsäger Edmans påstående. Man kör inte med vanlig aktieutdelning, vilket inte heller riskkapitalbolag brukar göra enligt Per Strömberg. Istället plockar man ut vinsten när koncernen säljs. Vid en ”exit” ska först banklånet betalas och en del gå till personer i företagsledningen som haft aktier. 80 procent av det som blir över går till riskkapitalfonden i form av avkastning, och 20 procent till riskkapitalbolagets ägare som ”carried interest”. Men det löpande överskottet är ändå helt centralt. Det krävs ett stadigt kassaflöde, som det heter.

– Man använder kassaflödet till att betala av på skulder, investera i verksamheten och till att köpa andra företag, förklarar Per Strömberg. Kassaflödet under resans gång får man tillbaka på slutet.

Intras granskning visar att ”investeringsverksamheten” i Humana, Frösunda och Olivia uppgick till sammanlagt 1,2 miljarder under 2009, 2010 och 2011.

Det var mer än det samlade rörelseresultatet på 989 miljoner. Men bara 7 procent av dessa investeringar, 81 miljoner, handlade om köp av utrustning, renovering eller nybyggen. Resten, 1,1 miljarder, gick till ”förvärv av dotterbolag”, det vill säga till att shoppa konkurrenter. För riskkapitalbolagen är detta förstas en investering, men för brukarna och resten av samhället blir resultatet mest ett byte av skylt. Omsorgsutbudet blir konstant och ingenting tillförs verksamheten som utvecklar kvaliteten. Vinnarna blir ägarna, då koncernen expanderar och värdet ökar, och naturligtvis de som säljer företagen som köps upp. Som Karsten Inde, som först sålde Frösunda och sedan 75 procent av aktierna i Olivia till Procuritas, eller Ibrahim Kadra och Mikael Fahlander, som sålde Assistansia till Argan Capital för dryga miljarden – och som dessutom jagas av Skatteverket för att de flyttat pengarna till ett skatteparadis.

Betalar bara 6 % i skatt

I Sverige är räntekostnader för lån avdragsgilla. 2009–2011 betalade de tre största koncernerna bara 57 miljoner i bolagsskatt, eller omkring 6 procent av det samlade rörelseresultatet. En bidragande orsak var det aktieägarlån som Argan Capital, Humanas ägare, använde sig av för att minimera skatten.

– Man har helt enkelt tjänat pengar på att kalla det egna kapitalet för ett lån, eftersom räntan på lånet varit avdragsgill, säger Per Strömberg. De flesta verkar nu överens om att detta inte bör tillåtas.

Anders Borg har lovat att stoppa ”rättesnurrorna”. Den skatt man undvikit de senaste åren lär dock inte betalas.

Ännu mindre skatt betalar ägarna på reavinsten när koncernen säljs vidare. Flera av riskkapitalbolagen har sina fonder i skatteparadis som Jersey och Guernsey. På senare tid har Skatteverket i och för sig börjat jaga de aggressivt skatteplanerade riskkapitalisterna. Nyligen krävdes grundaren till IK Investment Partners (som äger Attendo) Björn Savén på 875 miljoner i obetalda skatter.

Men även om snaran börjar dras åt kring riskkapitalbolagen har de inte gett upp hoppet om den skattefinansierade välfärden.

Än så länge vinner man alldeles för mycket på vinsten.